

dag frá degi

Bøkur Martin Joensens í nýggjari útgávu

Tað eru nú liðin 75 ár síðani høvundurin Martin Joensen var borin í heim. Í hesum sambandi hevur Bókagarður givið út bøkur hansara í nýggjari útgávu

Í blaði, sum Bókagarður hevur sent limum sínum skrivar Hans Thomsen soleiðis um Martin Joensen:

Hjá einum so lítlum fólki sum okkara var tað einki minni enn eitt gleðiligt undur, at okkum ognadist slíkan høvundur sum Martin Joensen. Við honum gjørdust fátæksligu prosabókmentir okkara rikari og føroyskt gerandislív fekk enn einaferð mál.

Martin Joensen varð føddur í Sandvík 19. april 1902. Frá skúlaárunum har sigur hann sjálvur, at tá hann var eini 10 ár, kom føroyska lesibókin hjá A. C. Evensen og i henni løsu tey eina ferð um vikuna ta tíð, meðan hann gekk í skúla. Eisini

mintist hann tað sum stórhending, tá ið Jóhannesar evangelium og Robinson Crusoe komu og vórðu byttar út millum skúlabørnini. Somuleiðis tá ið blaðið Ungu Føroyar kom. »Men«, heldur hann fram, »har, sum ivaleyst i øðrum plássum, varð tað hildið at vera ein skomm at hava góðan lesingargug. Tað var ein last og spilti hugin til annað nyttugt arbeiði. Ein mátti so stjála seg til at lesa og tveita bókina frá sær, tá ið onkur kom.«

17 ára gamal fór Martin Joensen til skips og var burtur í 3 ár.

Veturin 1922/23 var hann á Føroya Fólkaháskúla, og sigur hann sjálvur henda veturin hava

havið ógvuliga nógv at týða fyrri seg. Annars hevði hann ætlað sær handilsvegin, skuldi niður á handilsskúla í Danmark, men varð »vaktur« á Háskúlanum. Sögufyrilestrarnir hjá Simuni av Skarði vaktu og góvu annað syni

á liv og framtíð. Eisini gav Háskúlin teimum, sum litið og einki høvdu lært av føroyskum, ta fyrstu leiðbeining í at skriva móðurmálið.

Summarið 1923 fór Martin á Føroya Lærarskúla og tók prógv haðani í 1926. Har fekk hann Rikard Long sum lærara í føroyskum máli og bókmentum, og sjálvur sigur hann, at undirvísing hansara bæði í sjálvum tí málsliga og tí bókmentliga hevði hin allarstørsta týðning fyrri seg. Sama heystið (1926) tók Martin Joensen við lærarastarvi í byggunum Økrum og Vikarbyrgi og hevði eisini eitt skifti Lopra. So søkti hann heimbygd sína. Sandvík, og gjørdist lærari har í 1929. Har var hann til 1944, tá hann tók við lærarastarvi á Tjørøyr. Vanheilsa gjørdi tey seinastu árin tung hjá Martini, og jóladag 1966

sloknaði ein hin gávuríkasti høvundur, Føroyar hava átt, einans 64 ára gamal.

Um skrivning sína hevur Martin Joensen sjálvur sagt, at hon kom mest av tilviljan. Hann hevði kanska slíkt í huga, men tað var sum einki tilboð var. Tað fyrsta, ið roynt varð at seta okkurt saman, var til næmingablaðið »Tjaldur« á Háskúlanum.

Fyrta søgan, greiðir Martin frá, ið kom fyrri almannaeigu, var »Eitt krosstekin«. Í einum jólanummari av »Føroya Sosial Demokrati« í 1933 kom søgubrotið »Ein bygdamynd«. Nakað aftaná møtti Martin í Havn Chr. Matras, sum tá hevði »Varðan« í hondum og stuðlaður til av honum, fór nú Martin at skriva í »Varðan«. Eisini læt hann ymiskt til jólabøkur og »Jól í Føroyum«, sum M. A. Jacobsen stjórnaði.

Hesin maður var sera bókmentahugaður og eggjaði Martini til, tá ið hann kundi.

Um hvørji kor hann hevur havt at skrivað undir, sigur Martin Joensen sjálvur soleiðis frá: »Hjá honum, ið mesta partin av ævini livir í fjar-skotnum bygdam, hava menn ikki so nógv at týða fyrri skrivning hansara. Tá munu bøkurnar seta størri spor. Eg havi ikki havt høvi at koma saman við bókmentamenn. Tað kann hava verið onkra lötuna, tá ið eg havi verið burturi og ferðast. Tað er skjótt sagt um korini hjá einum lærara úti á bygd, ið skuldi roynt at sett søgur saman. Tey hava altíð verið ógvuliga vánalig og kunna als ikki hava framt um skrivningarroyndirnar.«

Fyrsta skaldsøgan hjá Martini. »Fiskimenn«.

Yrkingar eftir Alexander Kristiansen

Havnarlív 3.

Trøini, eg droymi um trøini. Vek meg ikki, Gud situr í samráðingum um at gera meg til eitt blað.

Havnarlív 4.

Knappliga kenni eg meg einsamallan mitt í mongdini leingist eftir hita FRÁLIKT VEDUR Í DAG, HA! rópi eg og priki síðumannin í liðina EINASTANDANDI FRÁLIKT VEDUR Í DAG, HA!

Havnarlív 5.

Virðisleysar kámar myndir fuktigir heilar ið hata hvønn annan og í illsinns sorg spyrja hvussu gongur við samfelagsins eydn.

Havnarlív 14.

Um náttina gongur lívið sína vanligu gongd um náttina sovi eg ikki vil ikki Eri sum unginn ið ikki vil kennast við sitt egna pipp Hugsi meinfýsin um lötuna tá teskanin smíðrar skaldið Hoyrir eingin pippið er tað fullkomuliga kvirt í egginum Eg kann bert staðfesta at kaffikannan er tóm.

Havnarlív 19.

Býurin fullur av ungdómi og ábyrgd harraleysu hundarnir royna at beta um sitt hundalív við at halda kjaft Hvør sat ikki aftan fyrri skjólið sum ungur og hvør var ikki altíð til dystin fús tá ið tøk skuldu takast?

Eg fari í hvussu er ikki at nokta meg sekan í at hava avlurtað samtalar fuglanna á Vestaruvág tað fari eg ikki so heldur rópa halleluja ella tekna meg sum lim í onkrum demokratiskum felag har ábyrgdin er felags og harraleysu hundarnir veruliga eru harraleysir.

Havnarlív 23.

Eitt blað blóðugt dalandi í oktober kann alt henda sjálvt hetta: eitt blað blóðugt dalandi soleiðis kann alt henda meðan eg skrivi eitt blað blóðugt dalandi meðan eg skrivi.

Lítilsverd hending

Hetta bert fyrri at gera vart við at eg havi sæð teg við tínum nýggju brillum meðan tú sólaði tær

fyrigev mær tær vóru einastandandi so smíðligar og so kaldar —

Vindmegi nýggju

Vindmegi nýggju og frost dagin eftir tá ið vit jarðaðu kettuna var tað ólukkuliga kalt hon var jú deyð kettan so vit tóku tað alt sum tað var og bóru tað oman í garðin og settu eld á

Loppurnar ið bjargaðu sær undan lognum frystu í stundini ella mundi tað vera vindmegi sje